

MILAN KUNDERA

AYRILIK
VALSİ



ROMAN

Çeviri: AYDIN EMEÇ

♥
CAN

7.
BASKI



MILAN KUNDERA

AYRILIK
VALSİ

Valčik na rozloučenou, Milan Kundera

© 1973, Milan Kundera

© 1988, Can Sanat Yayınları Ltd. Şti.

Bu eserin Türkçe yayın hakları The Wylie Agency (UK) Ltd. aracılığıyla alınmıştır.

Tüm hakları saklıdır. Tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

1. basım: 1988

7. basım: Eylül 2014, İstanbul

Bu kitabın 7. baskısı 1 000 adet yapılmıştır.

Kapak tasarımı: Ayşe Çelem Design

Kapak resmi: © shutterstock.com

Kapak baskı: Azra Matbaası

Litros Yolu 2. Matbaacılar Sitesi D Blok 3. Kat No: 3-2

Topkapı-Zeytinburnu, İstanbul

Sertifika No: 27857

İç baskı ve cilt: Özal Matbaası

Davutpaşa Cad. Emintaş Kâzım Dinçol San. Sit. No: 81/39, Topkapı, İstanbul

Sertifika No: 26699

ISBN 978-975-510-182-8

CAN SANAT YAYINLARI

YAPIM VE DAĞITIM TİCARET VE SANAYİ LTD. ŞTİ.

Hayriye Caddesi No: 2, 34430 Galatasaray, İstanbul

Telefon: (0212) 252 56 75 / 252 59 88 / 252 59 89 Faks: (0212) 252 72 33

www.canyayinlari.com

yayinevi@canyayinlari.com

Sertifika No: 10758

MILAN KUNDERA
AYRILIK
VALSİ

ROMAN

Çeviri
Aydın Emeç



Milan Kundera'nın Can Yayınları'ndaki diğer kitapları:

Gülüşün Ve Unutuşun Kitabı, 1988

Bilmemek, 2002

Gölünesi Aşklar, 2002

Kimlik, 1998

Ölümsüzlük, 2002

Roman Sanatı, 2002

Saptırılmış Vasiyetler, 1995

şaka, 1990

Yavaşlık, 1995

Perde, 2006

Bir Buluşma, 2010

MILAN KUNDERA, 1929 yılında Prag'da doğdu. 1967'de yayımlanan ilk romanı *Şaka* 1968'de Çekoslovak Yazarlar Birliği Ödülü'nü aldı. 1968'deki Rus istilasından sonra Kundera, 1975'te Fransa'ya göç etti ve Fransız vatandaşlığına geçti. 1978'de *Gülüşün ve Unutuşun Kitabı* yayımlandığında Çekoslovak hükümeti vatandaşlık hakkını geri verdi. En çok satan kitabı *Varolmanın Dayanılmaz Hafifliği* (1984) sinemaya da uyarlandı. Yazarın Çekçe yazdığı diğer kitapları *Gülünesi Aşklar* (1968), *Yaşam Başka Yerde* (1973), *Ayrılık Valsi* (1976) ve *Ölümsüzlük'tür* (1990). Fransızca olarak yazdığı *Yavaşlık* 1995'te yayımlandı. Kundera'nın *Kimlik* adlı romanı Fransa'da 1998'de basıldı. Son romanı *Bilmek* 2000 yılında yayımlandı. Deneme kitapları *Roman Sanatı* 1986, *Saptırılmış Vasiyetler* 1993, *Perde* 2005 ve *Bir Buluşma* 2009'da yayımlandı. Milan Kundera, halen karısıyla birlikte Paris'te yaşıyor.

AYDIN EMEÇ, 1939'da İstanbul'da doğdu. Gazeteci-yazar, yayıncı ve çevirmen olarak Türk kültür hayatına önemli katkılarda bulundu. 1968'de Cengiz Tuncer'le birlikte kurduğu E Yayınları'nda günceli yakalayan ve geleneksel yayın anlayışını aşan çalışmalar gerçekleştirdi. Daha sonra Hür Yayın'ı yönetti ve 1982-1986 yılları arasında, *Cumhuriyet* gazetesi, Kültür Servisi şefliği yaptı. Mihail Bulgakov, İlya Ehrenburg, Nikos Kazancakis, Italo Calvino, Milan Kundera ve Vasconcelos gibi birçok büyük yazarın önemli yapıtlarını dilimize kazandıran Emeç, 24 Nisan 1986'da yaşamını yitirdi.

François Kérel için

Birinci gün

1

Sonbahar başlıyor ve ağaçlar sarıya, kırmızıya, kahverengiye dönüşüyor; güzelim vadiciğin ortasındaki küçük kaplıca kenti, bir yangınla çevrelenmiş gibi. Kemerli avluda kadınlar gidip geliyorlar, kaynaklara doğru eğiliyorlar. Çocuk doğuramayan kadınlar bunlar, kaplıcanın sularında doğurganlık bulmayı umuyorlar.

Buraya gelenler arasında erkek çok daha az, ama yine de birkaç kişi görülüyor: çünkü söylendiğine göre sular, doğurganlık sağlayan erdemlerinin yanı sıra kalbe de iyi geliyor. Her şeye karşın, bir erkek hastaya dokuz kadın düşüyor ve bu durum, hastabakıcı olarak çalışan ve tedavi olmaya gelmiş kadınların yüzme havuzuna bakan genç, bekâr kızı çileden çıkarıyor!

Rûzena burada doğdu; babası ve annesi de burada. Bu yerden, bu iğrenç kadın yığınınından kurtulabilecek mi?

Günlerden pazartesi, işgünü sona ermek üzere. Bir havluya sarmak, dinlenecekleri yatağa yatırmak, yüzlerini silip gülümsemek gereken birkaç şişman kadından başka kimse yok.

“Telefon edecek misin?” diye soruyorlar Rûzena’ya meslektaşları. Biri etine buduna dolgun kırklık bir kadın, öbürü daha genç ve zayıf.

“Neden etmeyecekmişim?” diyor Rûzena.

“Hadi! Korkma!” diye karşılık veriyor kırkılık kadın, onu hemşirelerin dolaplarının, masalarının ve telefonlarının bulunduğu vestiyer bölmelerinin arkasına götürüyor.

“Onu evinden aramalısın,” diyor zayıfı, sinsice ve birlikte kıkırdıyorlar.

“Tiyatronun telefon numarasını biliyorum,” diyor Rûzena, gülmeleri yatıştığında.

2

Tatsız bir konuşma oldu. Adam telefonda Rûzena'nın sesini işitir işitmez, dehşete düştü.

Kadınlar onu hep korkuturdu; yine de hiçbiri ona inanmazdı ve sözlerinde hoşça gitmek isteyen bir adamın alaycılığından başka şey bulmazlardı.

“Nasılsın?” diye sordu.

“Pek iyi değilim,” karşılığını verdi genç kadın.

“Nen var?”

“Seninle konuşmam gerek,” dedi genç kadın, dokunaklı bir sesle.

Yıllardan beri korkuyla beklediği dokunaklı ses buydu işte.

“Ne?” diye sordu boğuk bir sesle.

Genç kadın yineledi:

“Seninle mutlaka konuşmam gerek.”

“Ne oluyor?”

“İkimizi ilgilendiren bir şey.”

Adam konuşamıyordu. Az sonra yineledi:

“Ne oluyor?”

“Altı haftalık bir gecikmem var.”

Adam kendini tutmak için büyük bir çaba harcayarak, “Bir şey değildir kuşkusuz,” dedi. “Ara sıra olur ve hiçbir önemi yoktur.”

“Hayır, bu kez farklı.”

“Olamaz. Kesinlikle olamaz. En azından, benimle ilgili olamaz.”

Kadın kırılmıştı.

“Beni ne sanıyorsun sen?”

Onu kırmaktan çekiniyordu, çünkü korkuyordu genç kadından.

“Hayır, seni kırmak istemiyorum, saçma, neden seni kırmak isteyeyim, sadece benimle ilişkisinde başına böyle bir şey gelemeyeceğini, korkacak bir şey bulunmadığını, bunun olamayacağını, fizyolojik yönden olanaksızlığını belirtmek istiyordum.”

“Öyleyse gereksiz,” dedi genç kadın, büyük bir kırgınlıkla. “Rahatsız ettiğim için başımla beni.”

Adam telefonu kapatmasından korkuyordu.

“Yok canım, hiç bile. Bana telefon açmakla iyi ettin! Sana elimden geldiğince yardım ederim, bu kesin. Her şey yoluna girebilir kuşkusuz.”

“Ne demek istiyorsun?”

Adam tedirginlik duydu. Olayın adını koymak istemiyordu. “Canım... evet... yoluna girebilir.”

“Ne demek istediğini biliyorum, ama buna bel bağlama. Unut o düşünceyi. Yaşamımı çarçur etmem de gerekse, yapmam istediğini.”

Adamın her yanını yeniden ürpertiler kapladı, ama bu kez utana sıklıkla saldırıya geçti:

“Öyleyse niçin beni arıyorsun, konuşmak istemediğine göre? Birlikte bir karar vermek mi istiyorsun, yoksa zaten bir karar verdin mi?”

“Seninle karar vermek istiyorum.”

“Gelip göreceğim seni.”

“Ne zaman?”

“Bildirim.”

“Peki.”

“Öyleyse, yakında görüşmek üzere.”

“Yakında görüşmek üzere.”

Adam telefonu kapattı ve orkestrasının bulunduğu küçük salona döndü.

“Baylar prova bitti,” dedi. “Bu kez dayanacak halim kalmadı.”

3

Genç kadın telefonu kapattığında heyecandan kıpkırmızıydı. Klíma'nın habere gösterdiği tepki ona hakaret gibi geliyordu. Ayrıca, nice zamandır da kızgındı.

İki ay olmuştu tanışalı; ünlü trompetçinin, orkestrasıyla kaplıca kentinde konser verdiği bir akşam. Konseri, kendisinin de çağrıldığı bir şenlik izlemişti. Trompetçi, bütün kadınların arasından onu seçmiş ve geceyi birlikte geçirmişti.

O günden beri de bir daha hiç aramamıştı. Růžena ona selamlarını yazdığı iki kart yollamış, Klíma kendisine karşılık vermemişti. Başkente uğradığı bir gün ona, tiyatroya telefon etmişti, söylendiğine göre orkestrasıyla provadaymış. Telefona çıkan adam, önce kendisini tanıtmasını istemiş, ardından da Klíma'yı çağıracağını söylemişti. Az sonra geri döndüğünde, provanın bittiğini ve trompetçinin gittiğini bildirmişti. Růžena bunun kendisini atlatmanın bir yolu olup olmadığını düşünmüş, daha o sıra gebe kalmaktan korktuğu için artan bir kızgınlık duymuştu.

“Fizyolojik bakımdan olanaksız diyor! Harika, fizyolojik bakımdan olanaksız! Çocuk dünyaya geldiğinde ne diyeceğini merak ediyorum!”

İki meslektaşını onu hararetle onaylıyorlardı. Buhar dolu salonda durumu onlara açıkladığında, ünlü kişiyle anlatılmaz güzellikte saatler yaşadığını önceki gece söylediğinde, trompetçi hemen tüm meslektaşlarının ortak

malı olmuştu. Nöbetleşe çalıştıkları salonda onlara eşlik ediyor, bir yerde adı anıldı mı, içli dışlı oldukları biri söz konusuymuş gibi bıyık altından gülüyorlardı. Rûzena'nın gebe kaldığını öğrendiklerinde de hepsi garip bir zevkle dolup taşmıştı, çünkü o günden beri o da onlarla birlikte fiziksel olarak Hastabakıcı'nın karnındaydı ve oradan hiç çıkmayacağı umudunu besliyorlardı.

Kırklık hastabakıcı, Rûzena'nın sırtını okşuyordu: "Hadi, hadi küçüğüm, sakin ol! Sana bir şey göstereceğim." Sonra, kirlice ve buruşuk bir resimli dergi açtı. "Bak!"

Dudaklarının önündeki mikrofonla sahnede dikilen genç ve güzel bir esmeri seyrediyorlardı.

Rûzena, bu birkaç santimetre kareden kaderini çözmeye çalışıyordu.

"Bu kadar genç olduğunu bilmiyordum," dedi kaygılar içinde.

"Hadi canım!" diye gülümsedi kırklık. "On yıl önce çekilmiş bir fotoğraf bu. İkisi de aynı yaşta. Bu kadın senin rakiben olamaz!"

4

Rûzena'yla yaptığı telefon konuşması sırasında Klíma, bu korkunç haberi uzun süreden beri beklediğini anımsamıştı. O uğursuz gece Rûzena'yı dölediğini düşünmesi için hiçbir mantıklı neden yoktu (tersine, haksız yere suçlandığından emindi), ama yıllardan beri böyle bir haber bekliyordu, Rûzena'yı tanimasından çok önce.

Kendisine tutulan bir sarışın, evlenmeye zorlamak için gebelik numarasına kalkıştığında yirmi bir yaşındaydı. Mide krampları geçirmesine yol açan korkunç haftalar yaşamış ve bu sürenin sonunda hastalanmıştı. O günden beri de, gebeliğin herhangi bir yerden ve herhangi bir anda karşısına çıkabilecek bir darbe olduğunu, bu

darbeye karşı panzehir bulunmadığını ve telefonda acılı bir sesle açıklandığını biliyordu (evet, o sıra sarışın da kötü haberi telefonla vermişti kendisine). Yirmi bir yaşının olayı, daha sonra onun kadınlara bir boğuntu duygusuyla olsa da, büyük bir istekle yaklaşmasına yol açmıştı ve her sevişmeden sonra Klíma kötü sonuçlardan çekinirdi. Hastalık kertesine varan temkinliliğiyle, böyle bir felaket olasılığının binde bir olduğunu kendi kendine dilediği kadar tekrarlarsa da, binde bir bile onu dehşete düşürmeye yetiyordu.

Bir keresinde, boş olduğu bir geceden yararlanarak, iki aydır görmediği genç bir kadına telefon etmişti. Genç kadın sesini tanıdığı anda bağırmıştı:

“Tanrım, sen misin? Telefonunu öylesine büyük bir sabırsızlıkla bekliyordum ki! Bana telefon etmene öyle gerek duyuyordum ki!”

Ve bunları öylesine bir üstelemeyle, öylesine bir coşkuyla söylüyordu ki, alışılmış korku Klíma'nın yüreğini mengineye alıyor ve korktuğu ânın geldiğini tüm benliğiyle duyuyordu. En kısa sürede gerçekle yüz yüze gelmeyi istediğinden, saldırıya geçti:

“Neden bunu bana acılı bir sesle söylüyorsun?”

“Dün annem öldü,” karşılığını verdi genç kadın. Klíma rahatladı, yine de, ne olursa olsun, böyle bir şeyden kaçamayacağını bilerek.

5

“Yeter artık. Ne anlama geliyor bu?” dedi davulcu ve Klíma sonunda kendini topladı. Çevresinde müzisyenlerin kaygılı yüzlerini görüyordu ve başına geleni açıkladı onlara. Adamlar çalgılarını bıraktılar ve öğütleriyle ona yardımcı olmak istediler.

İlk öğüt, köktenciydi: On sekiz yaşındaki gitarist,

şefleri ve trompetçileri olan adama telefon eden böyle bir kadının terslenip çenesinin kapatılması gerektiğini açıkladı:

“Ne isterse yapmasını söyle kendisine. Çocuk senden değil ve bu işle uzak yakın ilgin yok. Üstelerse, bir kan tahlili babanın kim olduğunu gösterecektir.”

Klíma, kan tahlillerinin genellikle bir şey kanıtlamadığını ve böyle bir durumda da kadının suçlamalarının ağır bastığını belirtti.

Gitarist, kan tahlili falan yapılmayacağı karşılığını verdi. Böylece çenesi kapatılan genç kadın, gereksiz girişimlerde bulunmaktan özenle kaçınacaktı ve suçladığı adamın karı kılıklı biri olmadığını anlayınca parasını cebinden ödeyip çocuğu aldirtacaktı. “Yine de çocuğu doğurursa, hepimiz, orkestranın tüm üyeleri, mahkemeye çıkar ve o sıra hepimizin kendisiyle yattığına tanıklık ederiz. Arasınlar çocuğun babasını içimizde!”

Ama Klíma şu karşılığı verdi:

“Benim için bunu yapacağınızdan eminim. Ama bu arada, kararsızlıktan ve korkudan da çoktan çıldırmış olurum. Bu işlerde ben yeryüzünün en ödle adamıyım; her şeyden önce kesinlik isterim.”

Herkes görüş birliğindeydi. Gitaristin yöntemi ilke olarak iyiydi, ama her insana göre değildi. Özellikle, sınırları sağlam olmayan bir adama öğütlenemezdi. Bir kadının çok gözüpek bir girişimde bulunmasına degecek kadar zengin ve ünlü bir adamın durumunda da öğütlenemezdi. Dolayısıyla hepsi genç kadını sertçe uzaklaştırmak yerine, çocuğu aldirmaya yanaşması için kandırma yolundan yararlanmak görüşüne katıldılar.

Ama hangi yollar seçilmeliydi? Üç temel varsayım öngörülebilirdi:

İlk yöntem, genç kadının yufka yüreğine çağrıda bulunuyordu. Klíma en iyi arkadaşıyla konuşur gibi konuşa-

çaktı Hastabakıcı'yla; ona içtenlikle açılacaktı, karısının ağır hasta olduğunu ve kocasının başka bir kadından çocuk beklediğini öğrenirse öleceğini söyleyecekti; ne moral ne de sinirsel yönden böyle bir duruma dayanamayacağına açıklayacaktı; kendisine acıması için yalvaracaktı.

Bu yöntem kökten bir itirazla karşılaşıyordu. Tüm strateji hemşirenin ruh yüceliği gibi kuşkulu ve tekinsiz bir şeye dayandırılmazdı; bu yolun, tersine tepen bir silaha dönüşmemesi için onda gerçekten iyi ve yufka bir yürek olması gerekiyordu. Çocuğun babası olarak seçilen kişinin başka bir kadına karşı gösterdiği bu aşırı ilgiyle kendini küçük düşmüş duyduğu oranda kararlı davranacaktı.

İkinci yöntem, genç kadının sağduyusuna çağrıda bulunuyordu: Klíma, çocuğun gerçekten kendi çocuğu olduğuna inanmadığını anlatmaya çalışacaktı. Hastabakıcı'yı bir gün süren beraberlikte ne kadar olabilirse o kadar tanıyordu ve onun hakkında bir şey bilmiyordu. Başka kiminle ilişkisi olduğu konusunda hiçbir fikri yoktu. Hayır, hayır, isteyerek kendisini yanılığa sürüklemeye kalkışmasından kuşkulandırmıyordu, ama yine de başka erkeklerle düşüp kalkmadığını söyleyemezdi! Bunu söylese de, Klíma doğru söylediği güvencesini nereden alabilirdi? Babasının hiçbir zaman babalığından emin olamayacağı bir çocuğu dünyaya getirmek mantıklı bir iş miydi? Klíma, kendisinden olup olmadığını bile bilmediği bir çocuk uğruna karısını bırakabilir miydi? Růžena da babasını tanımamasına hiçbir zaman izin verilmeyecek bir çocuğu istiyor muydu? Bu yöntem de kesinkes çürütücü itirazlarla karşılaşıyordu: Kuruluşun en yaşlı üyesi olan kontrbaşçı, genç kadının sağduyusuna güvenmenin acıma duygusuna bel bağlamaktan da safça bir şey olacağını belirtti. Öne sürülen fikirlerdeki mantıklılık hedefi gözünden vuracak; genç kadının yüreği de sevdiği adamın,

içtenliğine inanmak istemeyişi karşısında allak bullak olacaktı. Bu da, gözü yaşlı bir inatla, sözlerinde ve amaçlarında daha da sıkı direnmesine yol açacaktı.

Üçüncü ve son bir olasılık daha vardı: Müstakbel anneye Klíma, kendisini sevdiğine ve sevmekte olduğuna yemin edecekti. Çocuğun bir başkasından peydahlanması olasılığına gelince; buna hiç değinilmemesi gerekiyordu. Tersine, Klíma genç kadını bir güven, aşk ve şefkat banyosuna daldıracaktı. Boşanmak dahil, ona her sözü verecekti. Eşsiz geleceklerini gözünün önüne sercekti. Ve bu gelecek adına daha sonra çocuğu aldırmasını rica edecekti. Çocuğun doğumunun erken olacağını ve onları, aşklarının ilk ve en güzel yıllarından yoksun bırakacağını açıklayacaktı.

Bu görüş de bir öncekinde bol bol bulunan şeyden yoksundu: mantıktan. İki aydır uzak durduğuna göre, Klíma Hastabakıcı'ya nasıl böyle tutkun olabilirdi? Ama kontrbasçı, âşıkların hep mantıksız bir davranışları olduğunu ve bunu şu ya da bu biçimde genç kadına anlatmaktan daha basit şey bulunmadığını söylüyordu. Sonunda, hepsi üçüncü yöntemin belki de en uygun düşeni olduğunu kabul ettiler; çünkü bu koşullarda tek görelî kesinlik gibi gelen, genç kadının sevi duygusuna çağrıda bulunuyordu.

6

Tiyatrodan çıktılar ve yolun köşesinde ayrıldılar, ama gitarcı Klíma'yı kapısına kadar bıraktı. Önerilen planı tek onaylamayan kişiydi. Bu plan çok saydığı şefine hiç de uygun düşmüyormuş gibi geliyordu ona. "Bir kadınla buluşmaya giderken yanına kırbaç al!" diyordu, tüm yapıtları içinde bir tek bu cümlesini bildiği Nietzsche'den alıntı yaparak.



Çek asıllı yazar Milan Kundera, yalnız edebiyatçı kişiliğiyle değil, uygarlığı, sanatı, insanın varoluş sorunlarını tartışan eserleriyle de çağımızın önde gelen aydınlarından biri oldu.



Ünlü caz trompetçisi Klíma; bir gecelik sevgilisi güzel hemşire Růžena; kadınların hamile kalmasını sağlayan özel bir yöntem geliştiren jinekolog Škréta; sağlığı bozulduğu için kasabaya gelen zengin Amerikalı Bertlef; Klíma'nın eski bir şarkıcı olan kıskanç karısı Kamila; Růžena'nın sevgilisi olduğuna inanan paranoyak František; eski siyasi mahkûm Jakub ve babası bir zamanlar Jakub'a ihanet etmiş olan Olga. Ve birbirinden çok farklı dünyaları olan bu insanların yollarının kesiştiği bir kaplıca kasabası...

Milan Kundera, gerçek anlamda erotik bir kara mizah yapıyor. En ciddi sorunları, inanılmaz bir "hafiflik"le ortaya atıyor ve çağdaş dünyanın, bizi trajedimizi yaşama hakkından bile yoksun kıldığını görmemizi sağlıyor. *Ayrılık Valsi*, insan ruhunun derin gizlerinde elini kolunu sallayarak dolaşan bir büyük ustanın kaleminden çıkmış bir eser.

ISBN 978-975-510-182-8



9 789755 101828